

Κείμενο

Ο 20ός αιώνας έχει μείνει στην Ιστορία ως ο αιώνας δύο φοβερών, πολυαίματων Παγκόσμιων Πολέμων, που συνοδεύτηκαν από έναν αγωνιάδη Ψυχρό Πόλεμο, ανάμεσα σε δύο υπερδυνάμεις που καθεμιά τους ορεγόταν να κυριαρχήσει στην Οικουμένη. Ο 21ός αιώνας θα είναι τάχα ο αιώνας ενός τρίτου Παγκόσμιου Πολέμου, ανάμεσα σε μια επιτιθέμενη αόρατη υπερδύναμη και σ' έναν μεγάλο αριθμό αμυνόμενων χωρών, που η πρωτόφαντη αυτή δύναμη θέλει να τις αφανίσει, επειδή τις θεωρεί άρνηση και θανάσιμη απειλή κατά των θρησκευτικών, πολιτικών και όποιων άλλων «πιστεύω» και φιλοδοξιών της –ακόμα και της επιβίωσής της;

Τις ειδοποιούς διαφορές αυτού του ιδιότυπου πολέμου με όλους τους προηγούμενους, τους λεγόμενους «κλασικούς», τις ξέρει ο καθένας: Όχι πια πόλεμος κρατών κατά κρατών, στρατών κατά στρατών, όχι μάχες εκ παρατάξεως, όχι καν βομβαρδισμοί στρατιωτικών στόχων ή και πόλεων. Μόνο εκρηκτικές επιθέσεις κατά «συμβολικών» κτηρίων ή πολυσύχναστων αστικών χώρων, από μια χούφτα άγνωστους φανατικούς που σκοτώνουν αγνώστους και σκοτώνονται μαζί τους. Την ακόμα πιο τραγική διαφορά αποτελεί το ότι θύματα αυτού του πολέμου δεν είναι ένοπλοι αντίπαλοι, αλλά –στη συντριπτική πλειοψηφία τους– άοπλοι, άμαχοι, ανυπεράσπιστοι, περαστικοί, που καμιά δεν έχουν σχέση με τις «εχθρικές» κυβερνήσεις κι εξουσίες, με τα «κέντρα αποφάσεων», που τόσο τα μισούν οι βομβιστές, επειδή τα θεωρούν υπαίτια της δικής τους δυστυχίας. Μια ακόμα διαφορά: ο πόλεμος αυτός δεν είναι σύγκρουση ισχυρών κατά ισχυρών (ή περίπου) αλλά πόλεμος φτωχών (της Ανατολής) κατά πλουσίων (της Δύσης) και των συμμάχων ή συμπαραστατών τους. Η ευμάρεια, ο όλβος*, η χλιδή των «δυνατών» - που παράγονται, κατά ένα μεγάλο μέρος, από την υποταγή και την εκμετάλλευση των ενδεών χωρών– θεωρούνται, για τις τελευταίες, «ύβρη» και πρόκληση κατά των αδυνάμων, και επιχείρημα μέγα για τους ηγέτες τους, που μανιάζουν να καταλύσουν αυτή την υπεροχή και τους υπερέχοντες.

Αλλά εδώ ενεδρεύει και η ουτοπία τους: Όσα πλήγματα κι αν καταφέρουν στους «πλουσιόσαυρους», όσα δημόσια ή μη οικοδομήματα κι αν ανατινάξουν, όσες χιλιάδες πολίτες κι αν σφαγιάσουν, είναι αδύνατο να τους φτωχύνουν απ' τ' αρίφνητα αγαθά τους, ν' αποδυναμώσουν την ανεξάντλητη αρματωσιά τους, να τους επιβάλουν την πίστη τους και την εξουσία τους. Ακόμα κι αν κατόρθωναν να εξοντώσουν τους νυν ηγέτες τους, -πολιτικούς, οικονομικούς κλπ- τη θέση τους θα έπαιρναν αμέσως άλλοι, ακόμα πιο ασυμβίβαστοι, ακόμα πιο συνασπισμένοι, ακόμα πιο *ανελέητοι* σε «μέτρα ασφαλείας», αφού θα είχαν πια την πάγκοινη συγκατάθεση των πολιτών τους να αμυνθούν κατά των μαζο-δολοφόνων και να εξαφανίσουν από προσώπου Γης τους υπονομευτές της ευπορίας και της «τάξης» του Πρώτου και του Νέου Κόσμου. Συνεπώς, θα θυσιάζονται όλο και πιο πολύ *αμέτοχοι* κι απ' τα δύο «στρατόπεδα», ενώ θα μένουν σώοι, ανέπαφοι και «δικαιωμένοι» οι ένθεν κακείθεν μεγαλομέτοχοι στρατοπεδάρχες και στρατηλάτες, που κινούν τους πολέμους και ψωμίζονται** απ' αυτούς.

Ουτοπική, όμως, αποδείχεται και η πανστρατιά κατά των τρομοκρατών. Επειδή η «σταυροφορία» της αποτελεί πόλεμο πασίγνωστων κατά αγνώστων, που οι πρώτοι είναι **ανήμποροι** να τους αντιμετωπίσουν, μια και δεν ξέρουν ποιοι, πού, πώς, τότε οι δεύτεροι θα χτυπήσουν. [...] Απ' τη μια, τ' αμέτρητα στρατά και τα τέλεια όπλα των δυνατών, αλλά και η τέλεια άγνοιά τους για τον χρόνο, τον τόπο και τα μέσα της επίθεσης, απ' την άλλη, μερικοί αυτόχειρες και κάμποσοι τόνοι εκρηκτικών, αλλά και η τέλεια γνώση των σκοπών και των στόχων τους. «Το παλαιό δίκαιο του ισχυροτέρου» ανατρέπεται: οι εξ ορισμού «επιφανείς» πανίσχυροι μένουν ανίσχυροι μπρος στους εξ ορισμού ανίσχυρους, επειδή ετούτοι διαθέτουν την ασύλληπτη ισχύ της αφάνειας και του αιφνιδιασμού. Κι ακόμα, επειδή οι πρώτοι κατέχονται από έρωτα ζωής –έστω και εις βάρος των άλλων– ενώ οι δεύτεροι, από λατρεία θανάτου των άλλων και του εαυτού τους. Για τούτους, το ανέφικτο «ευ ζην» έχει αντικατασταθεί με το (κατά την πίστη τους) «ευ θνήσκειν», το εφικτότατο.

Και δεν βλέπουν (δηλαδή δεν θέλουν να βλέπουν), τόσο οι επιτιθέμενοι αόρατοι όσο και οι αμυνόμενοι ορατότατοι, πως ο καθένας τους παίζει το παιχνίδι του άλλου; Όσο περισσότερο αχόρταγοι δείχνονται οι κάθε «κράτορες» και «άρχες», τόσο πιο αιμοδιψείς θα γίνονται οι βομβοκράτες... Κύκλος φαυλότατος... αδιέξοδο **ζοφερό**... πόλεμος χωρίς νικητές και χωρίς τέλος, αφού οι φονταμενταλιστές δεν μπορούν να κατατροπώσουν ή έστω να λυγίσουν τους «άπιστους», και οι «άπιστοι» δεν μπορούν να κοιμηθούν για τον φόβο των «πιστών». Τέτοιος προμηνύεται ο αιώνας μας; Αιώνας απίθανης **προόδου** που μεταλλάζει σε αιώνα απύθμενου τρόμου;

ΤΟ ΒΗΜΑ, 30/11/2003, Μάριος Πλωρίτης

**όλβος: ευτυχία, ευδαιμονία*

*** ψωμίζονται: εξοικονομούν ό,τι είναι απαραίτητο για την επιβίωσή τους*

ΘΕΜΑΤΑ

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 110-130 λέξεις.

(Μονάδες 25)

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω διαπιστώσεις, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή τη λέξη **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

a. Κατά τον συγγραφέα είναι ουτοπική η προσπάθεια των τρομοκρατών να πλήξουν καίρια τους «ισχυρούς» του πλανήτη γιατί δεν έχουν τα κατάλληλα μέσα και οπλικά συστήματα.

β. Ο συγγραφέας θεωρεί ότι μόνο αν οι τρομοκράτες εξοντώσουν τους νυν ηγέτες των «ισχυρών» έχουν ελπίδες να επιτύχουν το σκοπό τους.

γ. Κατά τον συγγραφέα η ευμάρεια και ο πλούτος των ισχυρών πηγάζει από την εκμετάλλευση των αδυνάτων.

δ. Ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι ο έρωτας για τη ζωή που διαπνέει τους ισχυρούς είναι το μεγαλύτερο όπλο τους ενάντια στους τρομοκράτες.

ε. Σύμφωνα με το συγγραφέα ο πόλεμος της τρομοκρατίας δεν είναι πόλεμος μεταξύ ισχυρών και αδυνάτων αλλά μια σύγκρουση πολιτισμών.

(Μονάδες 10)

B2. α) Ποια συλλογιστική πορεία ακολούθησε ο συγγραφέας στην τελευταία παράγραφο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(Μονάδες 2)

β) Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση των ερωτήσεων στην ίδια παράγραφο;

(Μονάδες 3)

B3. α) Να αντικαταστήσετε τις διαρθρωτικές λέξεις -φράσεις με άλλες (λέξεις -φράσεις) που να διατηρούν τη συνοχή του κειμένου: **συνεπώς** (3^η παράγραφος), **απ' τη μια, απ' την άλλη** (4^η παράγραφος)

(Μονάδες 3)

β) Να ξαναγράψετε τις ακόλουθες προτάσεις / περιόδους λόγου του κειμένου, αντικαθιστώντας καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις με μία συνώνυμή της, χωρίς να αλλάζει το νόημα:

- Τις ειδοποιούς διαφορές αυτού του ιδιότυπου πολέμου με όλους τους προηγούμενους ...

- Αλλά εδώ ενεδρεύει και η ουτοπία τους.

- ... όσες χιλιάδες πολίτες κι αν σφαγιάσουν, είναι αδύνατο να τους φτωχύνουν απ' τ' αρίφνητα αγαθά τους ...

- ... αφού οι φονταμενταλιστές δεν μπορούν να κατατροπώσουν ή έστω να λυγίσουν τους «άπιστους» ...

(Μονάδες 5)

γ) Να γράψετε ένα **α ν τ ώ ν υ μ ο** για κάθε μια από τις λέξεις:

ανελέητοι
αμέτοχοι
ανήμποροι
ζοφερό
προόδου

(Μονάδες 5)

B4. Να αναφέρετε δύο διαφορετικά αποδεικτικά μέσα που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας στην τρίτη παράγραφο («Αλλά εδώ ενεδρεύει... και ψωμίζονται απ' αυτούς.»); Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο.

(Μονάδες 3)

B5. α) «Η ευμάρεια, ο όλβος, η γλιδή των «δυνατών» - που παράγονται, κατά ένα μεγάλο μέρος, από την υποταγή και την εκμετάλλευση των ενδεών χωρών – θεωρούνται, για τις τελευταίες, «ύβρη» και πρόκληση κατά των αδυνάμων.»» Να μετατρέψετε τη σύνταξη από παθητική σε ενεργητική.

(Μονάδες 2)

β) Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση της παθητικής σύνταξης;

(Μονάδες 2)

Γ. Με αφορμή τα συχνά κρούσματα φανατικής βίας που προκαλούνται σε διάφορες περιοχές του πλανήτη, αναλαμβάνετε να γράψετε ένα άρθρο (500-600 λέξεις) με θέμα «Η τρομοκρατία και ο φανατισμός στη ζωή μας». Σε αυτό θα επισημάνετε τις επιπτώσεις της τρομοκρατίας και του φανατισμού στη ζωή μας και, εστιάζοντας στο φανατισμό, θα προτείνετε τρόπους με τους οποίους το σχολείο θα απομακρύνει τους νέους από αυτόν.

(Μονάδες 40)

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Γ ΤΑΞΗ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΟ

Προβλήματα ταυτότητας

Τι σημαίνει να έχεις μια ταυτότητα, δηλαδή να έχεις επίγνωση ότι είσαι κάποιος, ότι έχεις έναν εαυτό;

Αυτό το ερώτημα το είχε θέσει ο Σωκράτης απορητικά κι αυτό υπήρξε το πρώτο αίτημα για αυτοσυνείδηση. Το σωκρατικό «γνώθι σαυτόν» σημαίνει: πάρε απόσταση από την ενστικτώδη αμεσότητα της ζωής, ξεπέρασε τις στιγμιαίες ή παρορμητικές σου αντιδράσεις και φώτισε την ύπαρξή σου στη συνέχεια και την ενότητά της δια μέσου του χρόνου. Μια συνέχεια, που φανερώνει το νόημα και την αξία της.

Για τους λαούς αυτή η συνέχεια σημαίνει Ιστορία. Συνείδηση της ταυτότητας των έχουν οι λαοί, εφ' όσον έχουν συνείδηση της Ιστορίας των. Διαθέτουν δηλαδή μνήμη για πράξεις και έργα δεμένα σε τόπο και χρόνο με ό,τι ονομάζουμε πατρίδα και που είναι άξια αναγνώρισης. Η Ιστορία έτσι σφραγίζει την ιδιαιτερότητα και το μέγεθος της παρουσίας ενός λαού. Συνείδησή της σημαίνει συνείδηση ταυτότητας.

Ό,τι όμως ισχύει για τους λαούς, ισχύει και για τα πρόσωπα. Η συνέχεια στην περίπτωση αυτή αφορά την προσωπική ζωή, τα συσσωρευμένα βιώματα που πλάθουν το υπόβαθρο της συνείδησής μας, για να ξεχωρίσουν βαθμιαία σε επίγνωση της ιδιαιτερότητας του προσώπου, που αποδίδει μιαν αξία στον εαυτό του και αγωνίζεται με πράξεις και έργα να ανταποκριθεί σ' αυτήν.

Η ταυτότητά μας λοιπόν δεν μας δίδεται έτοιμη, αλλά μας παραδίδεται ως έργο ζωής. Συνεχώς καλούμαστε, στις κρίσιμες ιδιαίτερες στιγμές, να αποδείξουμε ποιοι είμαστε, να καταξιώσουμε ή να προδώσουμε, να επαληθεύσουμε ή να αγνοήσουμε το νόημα, που έχει αυτή η παρουσία μας.

Η συνείδηση της ταυτότητας δεν μας ξεχωρίζει μόνο από τους άλλους, αλλά μας δίνει και την ευθύνη να υπάρχουμε και να δημιουργούμε σε

αναφορά προς μια παράδοση, που καλούμαστε να κρατήσουμε ζωντανή. Συνείδηση ταυτότητας σημαίνει κλήση για αυτοπραγμάτωση, που συνοδεύεται με κινδύνους.

Σήμερα αισθητός είναι ο κίνδυνος, που προέρχεται από δυο ακραίες τάσεις: Την υποχώρηση της συνείδησης της ιδιαιτερότητας των λαών μπροστά σ' ένα διφορούμενο οικουμενισμό από τη μια, και την έξαρση ενός μισαλλόδοξου υπέρμετρου εθνικισμού από την άλλη.

Ο οικουμενισμός της εποχής μας προβάλλει κάτω από δυο μορφές: Είναι ο οικουμενισμός, που ζητά, ενισχυμένος και από τα επιτεύγματα της τεχνολογίας, να ενώσει τους ανθρώπους κάτω από μίαν ενιαία ηθική και πολιτική συνείδηση στηριγμένος σε κανόνες και αρχές γενικά παραδεκτές, σε ένα, θα λέγαμε, πανανθρώπινο λόγο. Υπάρχει όμως και ο άλλος οικουμενισμός, αυτός που μετατρέπει τους ανθρώπους και τους λαούς σε καταναλωτικές μάζες που εξουθενώνει την ιστορική ιδιαιτερότητα κάθε λαού.

Η ταυτότητά μας πλέκεται έτσι μέσα σε μια περιπέτεια μεταμορφώσεων και ερμηνειών, που εμείς ή μαζί με μας και οι άλλοι δίνουμε στον εαυτό μας. Ποιοι τελικά είμαστε, αυτό είναι το πρόβλημά μας, είναι το έργο που μας ανατίθεται να φέρουμε στο φως τον αληθινόν εαυτό μας σε αναμέτρηση με την παράδοση μας, σε δημιουργική ανταπόκριση προς τους καιρούς και σε συνεχή διάλογο με τους άλλους. Γιατί η διαφορά μας με τους άλλους, η ιδιαιτερότητά μας εκτιμημένη σωστά, μόνο αυτή μπορεί να μας κρατήσει ανοικτούς σε μια βαθύτερη οικείωση μ' ένα κόσμο πολυπρόσωπο και να μας καταστήσει αληθινά δημιουργικούς και ανθρώπινους.

Το έργο αυτό της ενότητας μέσα στη διαφορά είναι **δύσκολο** και δυσεπίτευκτο μ' ένα κόσμο, που τείνει να υποταγεί στην **ανωνυμία** και δεν έχει ξεφύγει ακόμα από την παθολογία της εθνικιστικής μισαλλοδοξίας.

Κώστας Π. Μιχαηλίδης

Παρατηρήσεις

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 110-130 λέξεις.

(μονάδες 25)

B₁. Να σημειώσετε αν το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων είναι «Σωστό» ή «Λάθος».

- Η ιστορία συμβάλλει στην τόνωση της εθνικής ταυτότητας.
- Το «γνώθι σαυτόν» ισχύει για τους λαούς αλλά και για τα άτομα.
- Η εθνική ταυτότητα μας παραδίδεται έτοιμη ως κτήμα.
- Η εθνική ταυτότητα μας διαφοροποιεί από τους άλλους λαούς.
- Ο οικουμενισμός αποτέλεσμα του τεχνοκρατικού πολιτισμού ζητά ομογενοποίηση των λαών.

(μονάδες 10)

B₂. α) Με ποια συλλογιστική πορεία αναπτύσσει τις σκέψεις του ο συγγραφέας στην παράγραφο του κειμένου «Ό,τι όμως...σ' αυτήν»; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 5)

β) Να βρείτε με ποιούς τρόπους ανάπτυσσεται η παράγραφος του κειμένου «Η συνείδηση...κινδύνους». Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας

(μονάδες 5)

B₃. α) Ποια η λειτουργία της ερώτησης στην αρχή του κειμένου; «Τι σημαίνει ...ότι έχεις έναν εαυτό;»

β) Στο κείμενο κυριαρχεί το γ' πρόσωπο. Σε τι αποσκοπεί ο συγγραφέας μ' αυτή του την επιλογή;

(μονάδες 5)

B4. α) Να γράψετε ένα **συνώνυμο** για καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις του κειμένου.

β) Να γράψετε ένα **αντώνυμο** για κάθε μια από τις λέξεις με μαύρα γράμματα.

(μονάδες 10)

Γ1. Σε ένα άρθρο 500-600 λέξεων που θα συντάξετε για τη σχολική σας εφημερίδα να αναφέρετε την αξία την ιστορικής γνώσης γενικά και ειδικά όσον αφορά το ρόλο της στην ενδυνάμωση της εθνικής συνείδησης. Κατόπιν να ορίσετε τη στάση που οφείλουν να τηρήσουν οι νέοι απέναντι στην οικουμενική πραγματικότητα στην οποία ζούν, ώστε να μπορέσουν να διατηρήσουν την εθνική τους ιδιαιτερότητα.

(μονάδες 40)

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ !